

MARKHAM, MINN.

Pitäisi sitä taas täältäkin pikkusen pakista.

Nämä meidän "Industrialistin" kannattajat ovat kuulemma minun viimekevään kirjjeeni johdosta olleet hyvin myrkyttyneitä kun uskalsin sanoa, että ei täällä tehdä osaston eli yhdistyksen puolesta sosialistista kasvatus- ja kiihotustyötä.

Toistan sen vieläkin. Ei tehdä muuta kuin mitä lapset itse tekevät esittämällä meidän Toverittareistamme pikku runoja ja lasten julkaisuja kappaleita. Kun joku nuori lapsi sis on ainoana sosialistisen kasvatuksen tekijänä, jää se hyvin vähän.

Muuten ovat meidän entiset sosialistit I. W. W:n sympatiseeraajia ja kerskuvat että Markham on "valoisin" paikka koko maassa. Todistuksena heillä on 166:n puolustusrahastoon lähetyksen suuruus täältä. Sunnuntaina syysk. 8 p. syysjuhlista totesitte sen "valoisuuden" sillä kun joka toinen mies juhlissa oli niin sikana juovuksissa, ettei voinut kunnolleen pystyssä pysyä. Se ei ollut ensimmäinen kerta kun näin on ollut asiat ja juopot ne rahoja teille tuo kuten itsekin tiedätte kun niitä kerran siedätte.

Näyttää, että Markhamin haali on muuttunut sitten osaston s. s. järjestöstä eron vain juopottelu- ja tappelupaikaksi. Häpeä sanoa mistään yhdistyksestä, vaan valitettavasti se on tosi.

Ohjelma juhlissa oli kerrassaan köyhää, sekin vähä mitä sitä siellä oli. Tekisi mieli antaa pienen neuvon ohjelman suhteen ja se on: on ehdottomasti välttämätöntä harjoitella etukäteen mitä aikoo esittää, olkoon se vaikka mitä. Runot, laulut, kertomukset ja puheet tarvitsevat harkintaa ja harjoittelua ja näyttämökappaleet erikokoista.

Olisi Markhamissakin jo todella aika ajatella ollaanko edistyksen vai taantumuksen tiellä.

Kokonaan eri vaikutuksen loi mieleen Palon s. s. osaston syysjuhlat elok. 18 p. Palossa on nimittäin nuori s. s. järjestöön kuuluva osasto hyvällä alulla.

Joukko Palon juhlissa oli pieni, vaan vakavasti oikeaan asiaan innostunut. Ei näkynyt juopuneita rähästellijöitä. Ohjelma mitä kuullimme oli hyvästi harkittua ja valittua. Toivomme tälle alkavalle osastolle yhä edelleen yksimielisyyttä ja tarmoa työskennellä oikeaan suuntaan.

Palossa on Toverittareiden tilaaja. Kertokaapa joskus toiminnastanne.

Olessaan asiamiehenä näkee näin pienelläkin palkkakunnalla monenlaisia ihmisiä. On perheitä, joissa emäntä tilaisi mielellään Toverittaren, vaan kun isännällä on kukkaro ja emännällä ei ole niin paljon valtaa löyhdyttää nauhoja, että saisi sen pienen tilaushinnan, niin jää se tekemättä.

Eräskin "Industrialistin" asiamies antaa valmonsia tilata mitä putavan hoillisimpia englanninkielisiä porvarillisia julkaisuja, vaan ei Toverittareita eli "Ämmättäitä", joka nimi sille paremmin soveltuu hänen mielestään. Ikävä että on sellaislaisia luonteita.

Huomenna on sotilasrekisteraus joka koskee melkein järjestään jo kaista farmaria täälläkin. Nuoremmat miehet ovat viety jo tykkään.

Moni äiti itkee poikaansa täälläkin. Kesä on mennyt ja syysk tullut tilalle. Sen todistaa punertavat ja kellertävät lehdet pulssa ja nykyinen kylmä sade. Tämä mennyt kesä onkin ollut harvinaisen kuluva tehden haittaa joillekin kylville. — Lempi

PORTLAND, ORE.

Koska minut valittiin Toverittaren kirjjeenvälittäjäksi, niin koetan jos saan määrin täyttää velvollisuksiani ja kirjoitan vähän naisten hommia täällä.

Osastomme ompeluseurala oli kokous 16 p. syyskuuta. Silloin ommeltiin ja neulottiin eri kiireen kanssa töitä tulevia myyjäisiä varten. Ja pääasiana päätettiin ruveta hommaamaan sitä suurta naisten iltaa, joka tulee olemaan 29 p. syysk. Siellä sitä sitten saadaan kuulla ennen kuulumatonta ja hyvää ohjelmaa. Ja myös näyttökappale "Kosto", jossa tulee näkyviin miten nainen ai kansa oltuaan miehen sanavallan alla

tulee kostamaan. Sinne lltamaan pääsevät miehet aivan vapaasti; me naiset puolestamme "triiittaamme" nyt teitä. — Jaa-a, sielläpä sitten tavataan.

Täällä Portlandissa oli viime talvena pyhäkoulu lapsilla, mutta kesän tullen vanhemmat halusivat viedä lapsensa edes pyhänä nauttimaan luonnon helmaan ja siksi pyhäkoulu ei ole pidetty kesällä. Nyt on taas päätetty alkaa uudestaan liikittävyydessä ja innostunein voimin. Opettajiksi lupautuivat Mrs. Wick, Helga Aho ja C. Ahman. — Vaahemmat, lähettäkääpä sitten lapsenne oppimaan sosialismin ensimmäisiä aakkosia. Jos mikään on tarpeellista niin on lasten kasvatus, sillä lapset ovat ne jotka luovat tulevan yhteiskunnan. Ei ole enää liiaksi nikaista ruveta kaikilla keinoin työskentelemään sosialismin hyväksi. — Siis mukana!

Tämä on ensi kerta kun kirjoitan Toverittaren ja jos tämä otetaan huomioon, niin toiste lisää. Siis hauskua syksyä Toverittaren toimitukselle ja lukijoille. — Kirjeenvälittäjä.

SEATTLE, WASH.

On jo kirjoitettava joku rivi ennenkuin toiset toverit ehtivät pukkamaan kylkeen ja kysäsemään, että miksi nuokut, täytä tehtäväsi! — Sain alkamoisen yskän (lentsun) joku viikko sitten, joka on pitänyt minua veltostuneena vähän kaikkiin pikkuihin tehtäviini. Olen kyllä siitä nyt jo voitolla.

Osastomme näyttämöllä esitettiin kappale "Karjalan kannaksella" 15 p:n illalla. Kappaleen esitys meni kiitettävän hyvin pitkältä ajasta. Pääosien esittäjät — runonlaulajat — olisi pitänyt vähän huolekkammin harjoitella osansa. Ei ollut heillä syynä se, etteivät olisi pystyneet säännöllisemmin esittämään osansa, vaan se huolimattomuus, se tahtoo olla joskus seuralaisena. Toivotaan vastaisuudessa heidän olevan huolellisempia.

Rivakasti näyttää alkavan osaston toiminta heti alkutalvesta. Nuoret naimattomat pitivät tässä tuonoin oikein pontevat illamat, vielä kaksi päivää. Nyt me arvossapidetyt naiset olemme päättäneet tehdä ryntäyksen puolestamme palkitaksemme tai toisin sanoakseni, piitataksemme nuoret. Tämä yllätys on päätetty pitää lokakuun 28 ja 12 päivänä (eli välillä alkaa muuteta, vaan jos niin tapahtuu siitä kyllä ajoissa ilmoitetaan). Kyllä naiset uskvat, että heillä on enempi kokemusta pyrkimään naimattomien edelle. Sittenpä tuo nähdään. — Muistakaapas nyt sitten ottaa kaikkiin osaa toimeen, ettemme tule nuorilta hävistyksi. Alku on kyllä jo hyvä, ottakaa siis huomioon. Kaukaiset ja läheiset, saapukaa juhliimme katsomaan ja nauttimaan ja päättämään kumpasetko meistä kunnian saavat.

Mrs. ja Mr. Kokolle syntyi terve poika tämän kuun 10 p. Toverittareille Kokko voi jo kokolailla hyvin vaikkapa poikansa synnytyksen tapahtuikin luonnottomasti. Kyllä moni äiti saa katkerat tuskat kärsiä hentoja ihmistämiä maailmaan synnyttäessään ja sitten kun äidit pääsevät kärsimyksissään voittole ja rintansa ukuu toivoa ja iloa, niin silloin kapitalisti lyö julman katensä päälle ja murtaa säälimättä heidän toivonsa. Niin monen äidin sorja poika on nykyäänkin mennyttä kapitalismin uhrialtartililla. Toivottavasti se päivä edes joskuskaan koittaa, jolloin monet äidit pääsevät kärsimyksissään voittole.

Aina vaan käydään ympäri kuin kiljuva jalopeura kohottain asuntojen vuokra. Taas kun talvi on tulossa, niin herrat kovin selvästi tajuaavat, etteivät työläiset pääse minnekään muuttamaan ja siis heidän on liputtava viimeisetkin senttinsä vuokrasta herrojen taskuun, jai ruokarahoja jos tahansa. Kapitalistilehdet huutelevat joka päivä, että työläisillä on hyvät palkat; nyt ne kokoavat rahoja. Mutta mitäs maksaa ruoka ja vuokrat? Kyllä se vain pitää työläisen pinteissä. Kyllä se olisi erinomainen asia, että työläiset joskus saisivat katon itselleen, että saisivat nostaa nokkaa herroille ja sanoa että pidä itse risasi.

Kuulkaapas naiset! Kun te niin

moni olette tyytyväisiä meidän lehtemme nykyisen toimittajan suhteen, niin koettakaa sitten tekni osaltanne täyttää tehtävänne, että saataisiin hän pysymään toimeensa. Tilakkaa ja uudistakaa lehti. Täällä on niin paljon katteamassa Toverittaren ja Toverin tilauksia. Meillä kun on kirjallisuuskomitea, josta on aina joka iltamattaisuudessa yksi henkilö myymässä kirjoja haalilla. Siellä on teillä hyvä tilaisuus tälle myyjälle antaa uudet sekä uudistustilaukset. Muuten täällä on kovin vaikea lähteä ympäri kaupungin luitoja katselemaan missä kukin asuu; se ottaa liian paljon uhrautuvaisuutta. Täytätkää tämä pieni velvollisuutenne yllämainitulla tavalla.

Ompeluseuran töitä on saatavana joka tiistai-iltalla haalilla. Paljon on saatu niitä jo ulos, vaan paljon on vielä odottamassa, naiset, teidän näppäryttänne. Alkää kaikki entiset ompeluseuran naiset jääkö levähtämään; usia on liian vähän eivätkä heidän yksipuolaisesti kauvan jaksaa. Siis jää toivomaan voimakasta virkistystä, joka toiminta-alalla osastossamme nyt kun on kerta saatu kesällä vähän levähtää.

Toveruudella. — Maria Vuori.

Leipuri ja mitä hän leipoi.

(Jatkoo)

Seuraavana sunnuntaina varhain heräsivät seudun asukkaat rumpujen pärinään ja suuren väkijoukon huutoihin. He olivat uskoneet vastalauseensa tehneen "Vooruitin" aikomuksen turhaksi, mutta kun he katsoivat ulos ikkunoistaan, he näkivät pitkän jonon työläisiä marssivien heidän rauhallisia katujaan pitkin klupihuoneen pihalle. Pian sen jälkeen ilmestyi "Vooruitin" lippu huoneen katolle.

Tällä tavalla sai "Vooruit" omakseen nykyisen suuren "Maison du Peuple" Ghentissä, josta Oma Talo on vain vaatimaton pieni haaraliike. Muutamia vuosia sitten eräs huomattu amerikalainen julkaisu omisti koko artikkelin tämän laitoksen kuvauksille, julaisten sivunkokoja Jules van Biesbroeckin, kuuluisan flanderilaisen maalarin ja kuvanveistäjän maalauksista. Tai teijian atelieri on rakennuksen vlimmässä kerroksessa. Täällä hän harjoittaa taidetansa, jossa hän tulkitsee työväenluokan taistelua. Yksi hänen marmorisista ryhmistään, "Vers L'Emancipation" on saavuttanut kansainvälisen maineen ja Belgian työväen ko-operatiiviset yhdistykseen ovat käyttäneet sen jäljennöstä useiden kirjojensa ja julkaisujensa kansilehdissä.

Olisi vaikeata vertailla tätä Ghentin kansan talo mihinkään tässä maassa. Ko-operatiivisen liikkeen tarkoitus on täälläkin ollut edistää tämän suuntaisia seurustelukeskustoja, mutta mitään "Vooruitin" klupihuoneen tapaista ei ole uskallettu yrittää. Siellä Marie ja Piet viettävät itansa lapsineen ja sunnuntaina, nauttien tanssista, liikkuvista kuvista tai kokontue ravintolaan keskustelemaan ja kuuntelemaan musiikkia. Tai, jos he ovat vakavalla tuulella, he voivat nousta leveitä portaita ylempään kerrokseen, Biesbroeckin marmoriryhmien ohitse, kuuntelemaan luennoita, väittelyjä, konsertteja tai lukea suuressa kirjastossa. Tai he voivat mennä teatteriin, jossa he varmasti nauttivat näyttämöstä, koska he itse ovat olleet valitsemassa näytelmää ja sen esittäjiä. Siellä esitetään Maeterlinkin näytelmiä enemmän

kuin muita; ehkä se johtunee hiukan kansallisympyydestä. Kesällä he voivat kävellä klupihuoneen puistossa ja kuunnella soittoa, tai istua puiden alla ja nauttia kahvia, limonaadia tai olutta. Kaikenlaisia huvituksia, joita normaali-ihminen kaipaa, löytyy sieltä, sillä kaikki asiat ovat jäsenen kansanvaltaisen johdon alaisena; he ovat laitoksen omistajia sekä sen vieraita ja jos heidän valitsemansa seitsenhenkkinen johtokunta ei voi järjestyä asioita heidän mielikseen, he voivat kutsua heidät takaisin toimestaan milloin hyvänsä.

Luonnollisesti, niin kansanvaltaisen kuin laitoksen onkin, on useat siinä ilmenevät aatteet tulleet ylhäältäpäin; Anseloen ja joidenkin toisten vaikutus on tuntuva. Yhdistyksen kasvatuksellinen puoli ei ole Marien ja Pietin alkuunpanema. He tuskin koskaan ovat uneksineetkaan näytelmä- tai kirjallisuusseuroista ennenkuin ne olivat jo valmiina heidän edessään. Lasten matkustusklubi on yksi yhdistyksen erikoinen puoli. Kesällä joku näistä klubeista lähtee kävelymatkalle. Heidän matkansa suunnitellaan niin, että he voivat joka yöksi yöpyä johonkin yhdistyksen keskuksien. Kun he tulevat lähelle jotakin kylää, marssii sen kylän osuustoimintaväki heitä vastaan ja soitto-kunnan soitellessa he siinä yhdessä marssivat paikalliseen "Maison du Peuple". Iltajohjelman jälkeen pääsevät matkailijat yöksi jonkun perheen luokse. Kun matkailijat lähtevät aamulla, pannaan toimeen taas kulkua ja joiakin lapsia on kylästä liittynyt heidän joukkoonsa. Ja niin jatkaa matkue matkaansa rajan yli Ranskaan, Hollantiin tai Saksaan, joissa osuustoimintaväkeä on yhtä lukuisasti kuin Belgiassakin. Nämä matkat ovat usein ulottuneet edemmäksiin, aina Sveitsiin ja Englantiin asti. Tietysti ainoastaan isot lapset ja aikuiset voivat ottaa osaa näihin kävelymatkoihin, mutta nuoremmilla lapsilla ovat myöskin omat matkansa. Erikoiset toimistot maan eri keskuksissa järjestyvät ranskalaisten ja flanderilaisten maakuntien lasten keskinäisiä vierailumatkoja. Näiden matkojen tarkoitus on saada lapset ymmärtämään maassa puhuttuja molempia kielii läheisen kanssakäymisen avulla. Suuren yleislakon aikana näillä toimistoilla oli paljon tehtävää lähettäissään tuhansia lapsia ulos maasta. Joillekin lapsille tarjoutui tällöin hauska huvimatka Pariisiin. Tätä esimerkiksi noudattaneet lähettivät Lawrencein lakkolaiset lapsensa pois lakkoluoteelta. Belgialaiset siirtolaiset ovat Lawrenceissa perustaneet Ranskalais-Belgialaisen ko-operatiivisen yhdistyksen.

Samanlainen intimitillinen piire on huomattavissa kaikissa yhdistyksen pyynnöissä; yksinpä tilapäistapauksetkin käsitellään samassa hengessä. Eräs kertomus Brusselin "Maison du Peuple" kuvaa parhaiten yhdistyksen menettelytapa. Läheillä Brusselin työskentelevät kivimurtoimotyöläiset tekivät lakon, vaatiin parempia palkkoja. Ollen vankkoja katoollilaisia, he eivät kuuluneet mihinkään yleiseen työväenyhdistykseen, eivätkä siis kysyneet eivätkä saaneet apua ulkopuolelta. Seurauksena oli, että heidän vähät varansa pian loppuivat ja heidän nälkäiset perheensä pakottivat lakkoo

(Jatkoo toisella sivulla)